

Lytte med hendene - skape med hjertet

Eurytmi for barn og ungdom

av Arve Mathisen

Trykket i tidsskriftet Arabesk, nr. 2, 2000

Eurytmi undervises på alle klassetrinn i Steinerskolen. I småklassene tar undervisningen form av musisk lek. På mellomtrinnet er det gjentakelsene og øvingen av eurytmiens grunnelementer som preger timene. De eldste elevene får lære seg å utføre eurytmien som scenekunst. Steinerskolen legger vekt på en mangfoldig kunstnerisk undervisning, og elevene beskjeftiger seg med musikk, bevegelse, poesi, tegning, maling og modellering gjennom hele skolegangen.

Eurytmiundervisningens tema er bevegelse og lytteevne.

Bevegelsene i eurytmien springer ut fra en aktiv lytting. Eurytmi handler om å sanse, oppleve og forholde seg skapende i samme stund. Å lokke dette fram av elevene er hele tiden lærerens utfordring. Eurytmien er en fri og individuell bevegelsestolkning basert på indre lovmessigheter som finnes i språk og musikk. Parallelt med hvordan en forfatter eller komponist betjener seg av relativt få og enkle elementer for å skape sitt



kunstverk, griper eurytmisten fatt i disse og uttrykker dem som "synlig musikk" og "synlig språk". Et ekte bevegelsesuttrykk oppstår gjennom følelsesmessig engasjement i det som skapes. Derfor er eurytmien ingen forutsigbar reaksjon på musikk eller diktning. Selve det kunstneriske i bevegelsen søker den største frihet. En bevegelse blir først til eurytmi når den springer ut fra en sannferdig indre opplevelse, og kun en bevegelse som utføres med engasjement eller glede kan komme innenfra. Slik blir øvelsene i eurytmi et bilde på selve livet; en aktiv lyttende deltagelse som forvandles til bevegelse, handling.

Eurytmien som scenekunst

Eurytmien er en kunstart der bevegelse, språk, musikk, kostymer og lys virker sammen for å skape en helhetlig scenisk fremstilling. Alt etter forestillingens tema, vil eurytmien vise sine ulike uttrykksmuligheter. En iscenesettelse av tekster fra et Shakespeare-drama vil naturligvis bli annerledes enn for eksempel en fremførelse av moderne lyrikk. Musikalsk når spennvidden fra enkle solooppvisninger til fremførelser av større musikalske verk, fra tussefløytelet til symfoni. Også humoren har sin plass. Det forekommer sjelden at en eurytmiforestilling mangler spøkefulle eller satiriske innslag. Gjennom koreografier som omfatter et samspill mellom enkeltroller og grupper, vil musikkstykket, diktet eller dramaet utspille seg for publikum som et eurytmisk "bevegelsesmaleri".

En eurytmisk tolkning av et dikt eller en dramatisk tekst vil ikke i første rekke legge vekt på ordenes tankeinnhold, men snarere finne frem til verkets karakter gjennom den musikalske og klangmessige egenart som kommer til uttrykk i språket. Hver enkelt vokal og konsonant har sin eurytmiske bevegelse. Språklydene oppfattes i eurytmien som universelle formkrefter og har sin korrespondanse blant annet i planetenes og dyrekretsens kvaliteter. I likhet med språkets lyder, lar også musikkens toner, harmonier og rytmiske figurer seg tolke bevegelsesmessig.



Fargene spiller en viktig rolle i eurytmien. Når en eurytmist beveger seg på scenen, kan publikum iaktta et mangfoldig fargespill. Draktens farger velges ut fra karakteren i det dikt eller musikkstykke som skal vises. Det fargerike scenelyset følger med vekslende kulører de stemninger som kommer frem i musikken eller poesien. Eurytmistens bevegelser søker å uttrykke et indre fargespill. En langsom, søkende bevegelse kan for eksempel oppleves som blå, mens en strålende utstrakt gest kanskje lyser i gult eller oransje. Alle bevegelser har slike indre fargeuttrykk. Det finnes grå bevegelser og svarte.

Historikk

Eurytmien er et barn av det 20. århundrets lengsel etter mer sannferdige og dyptgripende uttryksformer og kom til i en tid da mye skjedde på kunstens område i Europa. De første eurytmiske forsøkene ble gjort i kretsen rundt Rudolf Steiner rett før første verdenskrig. Interessen for denne nye bevegelseskunsten bredte seg raskt, og allerede etter to år, hadde man kommet så langt at enkle eurytmiforestillinger kunne vises for publikum. Omtrent samtidig var Isadora Duncan og Ruth St. Denis opptatt av å skape nytt på dansens område. Begge disse søkte tilbake til fortidens kulturer for å hente inspirasjon. Eurytmien ville ta utgangspunkt i en moderne bevissthet. Gjennom en fordykning av bevegelsens aller mest grunnleggende elementer søkte eurytmien en tilsvarende vei som mange bildende og musiske kunstnere på denne tiden. Det abstrakte maleriets rene form- og fargeuttrykk bygger på samme bevissthetsmessige utfordring som eurytmiens fordykning i språklige og musikalske grunnelementer.

I årene som fulgte etter første verdenskrig ga de første eurytmistene en rekke forestillinger, først knyttet til antroposofiske arrangementer, senere også på Europas teaterscener. Deres opptreden på Nationaltheateret i 1922 ble av hovedstadens presse karakterisert som en ren skandale. I andre og mer åpne miljøer ble eurytmien tatt imot med større interesse.

Som en ny scenekunst var det nødvendig for eurytmien ikke bare å fremtre fornyende på det rent bevegelsesmessige området. Bekledningen, scenerommet og belysningen ble tatt med i et helhetsskulpturverk. I tråd med idealet om et rent bevegelsesuttrykk, fikk drakten form av en fotsid, enkel kjole, overhengt med et flortynt silkeslør. Dette sløret var løst festet til drakten slik at det kunne sveve fritt og etterlate synlige luftformer etter de bevegelser eurytmisten gjorde.

Eurytmiens grunnelementer

For å gi leseren et lite innblikk i eurytmiens grunnleggende bevegelser, skal jeg kort forsøke å beskrive hvordan språkets lyder kan forstås og artikuleres gjennom bevegelse. Eksempelene kunne like gjerne vært hentet fra musikken.

Vokalene i språket kan uttrykke en følelsesmessig reaksjon på det som skjer i våre omgivelser. Vi kjenner dem i sin reneste form som interjeksjoner. Holder vi en kattunge på armen, kan vi stryke den og si "Å" i beundring og sympati for en så vakker liten skapning. Blir vi overrasket, kan vi bryte ut i et "A". Det spontane "A" uttrykker indre åpenhet. Interessant nok høres denne lyden sjelden som rent følelsesuttrykk. Langt oftere støter man på det ettertenksomme "E", hos mange en språklig uvane. Vokalene kan uttrykkes i eurytmien med armenes bevegelser, med fingrene, med bena eller mellom flere eurytmister som en koreografisk form. Vokalen "A" kan dannes ved at armene åpner seg mot omverdenen i en utstrakt åpen gest. Vokalen "E" uttrykkes ved en krysning i en reservert eller skeptisk bevegelse. Denne vokalen kan også gi uttrykk for ærefrykt ved at eurytmisten med korslagte armer skaper en ydmyk avstand mellom seg og det han står overfor. "I" kommer til syne ved at den ene armen

strekkes og den andre skaper en harmonisk motvekt. Mennesket selv står i midten, i oppreist balanse. "Å" uttrykker seg ved en sympatisk rund, omfavnende bevegelse, ikke ulik den man gjør når man gir noen en klem. I "O" føres armene parallelt, det kan være fram og opp i beundring, eller nær kroppen som uttrykk for kulde, "O, så kaldt!". De andre vokalene, "Æ", "Ø", "Y" og "U" er klangmessige variasjoner av de første fem, og dette kommer også til uttrykk i de bevegelser som disse lydene får.

Selv et så enkelt språklig fenomen som vokalene gir mulighet for en nesten ubegrenset rikdom av

opplevelsesmuligheter. Vi har "A" i dag

og natt, vi har "I" i liv og intet, vi har "O" i sol og sort; og tilsvarende vokalenes ulike karakter der hvor de opptrer i språket, må eurytmisten, alltid på en ny måte, søke å finne sine talende bevegelser.

Konsonantene krever et annet bevegelsesutgangspunkt. Konsonantene er ikke uttrykk for følelser på samme måte som vokalene. De er mer beslektet med naturens bevegelser. I det en liten fugl farer gjennom luften, kan vi høre et svakt "frrr", når en dråpe faller, "plopp", og når vinden suser i skogen, "sss". Enhver lyd som oppstår i naturen er forårsaket av en bevegelse; vannets bevegelser, luftens bevegelser, flammenes eller lynets bevegelser, et fallende blad. I naturens rike formverden møter vi overalt bevegelser som er stivnet i faste former, som en berghule, en snøskavl eller et oppreist grantre. Bevegelsesprosesser skaper i naturen over tid. Eurytmien søker å gi uttrykk for de bevegelser som ligger til grunn for naturens former. "S"-en i vindens sus høres i skogen når luften blåser rundt fjell og trær. Men hva er det som beveger vinden? Det er solens varme, og derved får eurytmibevegelsen til "S" en gjennomtrengende karakter, den er født av ild. Dråpen som sier "plopp" finner sin ikke konsonantbevegelse ut fra plaskets form når den treffer vannet, men ut fra hele prosessen; den spenning som dråpen har før den faller i "P", en forløsende "L" vokallyden "Å" og igjen en kort dobbelt "PP", en ny spenning i det dråpen treffer vannflaten. De eurytmiske konsonantene forsøker å uttrykke de krefter hvormed naturen er skapt og hele tiden skapes.

Eurytmi med barn og ungdom

De yngste elevene på Steinerskolen har eurytmi én time ukentlig, mens det fra sjetteklasser er vanlig med to uketimer. Eurytmiundervisningen er et påkostet fag. De fleste Steinerskolene har egne åpne rom for dette faget, og det brukes konsekvent levende musikk slik at eurytmilæreren samarbeider med en musiker. Steinerpedagogikkens store vektlegging av kunstfag og bevegelse har gjort det mulig å se på eurytmien som et viktig satsningsområde på tross av skolens ofte trange økonomi. Eurytmilæreren har gjennomgått et fire-femårig studium på en eurytmihøyskole. Det finnes slike utdanninger i en rekke europeiske land, i Amerika, Russland og Afrika. I Norge holder Den norske Eurytmihøyskole til på Majorstua i Oslo. De ulike Steinerskolens undervisningstilbud vil variere i forhold til skolens rom- og personalmessige situasjon.

For tyve år siden levet eurytmien en relativt ensom tilværelse som pedagogisk, kunstnerisk bevegelseskultur. I løpet av de siste to decennier har det våknet en ny interesse for bevegelse både som kunstnerisk uttrykk og som en viktig del av barns oppvekst. Det finnes etterhvert mange forskningsresultater som peker på sammenhengen mellom rike bevegelseserfaringer i barneårene og utviklingen av sosiale og kognitive ferdigheter senere i livet. Men et kunstfags dypereleggende utviklingsmuligheter gjør ikke dette faget til en automatisk pedagogisk suksess. For at et fag skal



fungere på skolen, må elevene oppleve utfordringer, læring og glede i timene. Det skal ikke stikkes under en stol at eurytmiundervisningen til tider kan kjempe med pedagogiske vanskeligheter.

Eurytmiundervisningens innhold

I Steinerbarnehagene føyer den ukentlige eurytmitimen seg inn i en rekke av musiske og lekende bevegelsesaktiviteter. Sammen med eurytmilæreren beveger barna seg til små pentatone musikkstykker og til klang og rytme i barnevers og eventyrdiktning. Ofte brukes en lyre eller en choroï-fløyte istedet for

pianoet, som er eurytmiundervisningens faste ledsager på skolen. En slik eurytmitund kan vare ca 20 minutter, og tematisk er den ofte inspirert av årstidenes kvaliteter.

Steinerskolene har fått lov til å drive ren førskolevirksomhet med seksåringene slik at den "riktige" skolegangen begynner først i andre klasse når de fleste elevene har fylt syv år.

I *andre klasse*, den aller første virkelige skoledag på Steinerskolen, er det vanlig at læreren forteller et eventyr hvor solen er med. På tavlen tegner hun solskiven, rund og fin, og solstrålene som rette linjer. Med dette har hun vist barna hele verdens geometriske grunnlag, det rette og det krumme. Den rette og den krumme linje er også for eurytmilæreren et viktig tema i første klasse. I ulike sammenhenger, små eventyr, vers eller musikkstemninger, beveger barna seg avvekslende rundt i kretsen og på diagonale rette linjer. Kretsen er utgangspunktet for eurytmiøvelsene de tre første skoleårene. Stående på kretsen øver barna toner til pentatone musikkstykker og lydbevegelser til dikt. Spesielt glade er de minste i små tøysevers med hopp og sprett og utagerende bevegelser. For de ferske førsteklasingene krever det mye øvelse før de blir klar over sine klassekamerater og kan ta hensyn til dem i ringen. Det gir de små en god sosial øvelse å la ringen langsomt trekke seg sammen og utvide seg på en slik måte at alle får være med, ingen innenfor og ingen utenfor.

Tredjeklassingene føler seg beslektet med alle naturens elementer, og i eurytmitimene får de bruke sine krefter som stormvind og havsbølger, som flammende ild og tindrende krystaller. Et godt likt tema på dette klassetrinnet er dyrene. Eventyr, vers, drama og telleøvelser, alt kan gjøres ved at barna eurytmiserer dyrenes karakterer. Nå utvides det geometriske bevegelsesrepertoaret ved at elevene får gjøre buer, vinkler eller sirkler rundt hverandre, gjerne til enkle musikkstykker. Dermed opplever de den første motivinndeling i musikken. Eurytmilæreren henter sitt stoff i småklassene både fra årstidene og fra ulike tema i klasselærerens fortellinger.

Fjerde klasse er et godt år for små danser til enkel barokk-musikk. Den våknende rytmiske sansen hos elevene gjør at de gleder seg over raske skiftninger, høyre, venstre, fram og tilbake, hopp eller tramp, alt etter hvordan musikken går. Ulike øvelser med åttetallsformen er en god utfordring for fjerdeklassingenes orienteringssans. På kretsen kan annenhver elev gå i åttetall sidelengs rundt klassekameratene, eller klassen kan bevege seg på det store åttetallet som fyller hele salen.

I fjerdeklasse utfører elevene stadig mer sammensatte musikkstykker med tonebevegelser, også tostemt i kanon. Dur og moll dukker opp som helt nye bevegelsesopplevelser. Elevene øver for eksempel spiralbevegelser, innover på moll og utover på dur, uten at læreren setter musikkfaglige ord på disse opplevelsene. Telle- og konsentrasjonsøvelser av ulik vanskelighetsgrad hører med til enhver eurytmitime i småklassene.

Femte klasse er et rikt eurytmiår. Da oppløses for første gang kretsen, og elevene får gjøre ulike øvelser



med seg selv i sentrum for rommets fire retninger. Nå blir også takt og rytme øvet helt bevisst, med klapp og tramp i ulike tempi og kombinasjoner. Den norrøne mytologien gir herlige allitterasjonsøvelser, der elevene som små Æser og Åsynjor stamper i gulvet i betonende konsonantrim. Jeg har også valgt å introdusere lydene som bevisste og navngitte eurytmibevegelser på dette årstrinnet. Øving av alfabetet og den første introduksjon til de grammatikalske former er godt femteklassestoff. Det er vanlig å begynne med verbene på en slik måte at elevene beveger seg fram eller tilbake hver gang et verb forekommer i en tekst. Bevegelsene til grammatikken gir elevene en helt ny type utfordring. De lytter ikke lenger bare på en ren musisk måte, nå kommer et sterkere element av forståelse inn i eurytmien. I femte klasse begynner også eurytmiøvelsene med kobberstaver. Disse stavene brukes til ulike konsentrasjonsøvelser sammen med rytmiske vers eller musikk. Det er vanlig at klasselæreren er tilstede i eurytmiundervisningen til og med femte klasse. Neste skoleår møter eurytmi-læreren barna alene, og klassene blir delt inn i mindre grupper hvis elevantallet er for stort for de øvelsene som nå blir introdusert.



I *sjette klasse* utvides geometriøvelsene til mer kompliserte former som femstjernen og ulike åttetal, nå utført frontalt med faste rytmiske skritt. Elevene kan utføre større gruppekoreografier til mer dramatiske dikt eller musikkstykker. Øvelsene med toner, lydbevegelser og grammatikalske former fortsetter med stigende vanskelighetsgrad. Elevene får etterhvert lære krevende stavøvelser som skolerer både kroppens smidighet og bevisstheten om rommet rundt dem. Eurytmiundervisningen skifter karakter fra å ha vært mer lekende og opplevende i småklassene til etterhvert å bli et renere bevegelsesfag, med konkrete bevegelsesoppgaver og øvelser. Musikk med frodig folketonekarakter og verk fra tidlig klassisisme treffer ofte elevene på dette alderstrinnet.

I *syvende klasse* begynner før-puberteten for alvor. Tøffheten og sjenansen melder seg. Da blir eurytmioppgavene mer konkrete. Elevene arbeider blant annet med geometriske formforvandlinger der de med klart hode og våkne føtter må finne veien i geometriske mønstre omtrent som i en labyrint. Orienteringsevnen henger nøye sammen med tenkningen. Man øver sin tankekraft ved stadig å holde rede på bevegelsesforløp og romsretninger.

I tilknytning til den første akustikkundervisningen er det vanlig at elevene får lære seg eurytmi-bevegelsene til musikkens intervaller. På dette alderstrinnet øves elevenes rytmiske og taktmessige sans så grundig som mulig, med det håp at alle skal være sikre på dette for resten av livet. *Åttende klasse* er et år som ofte innebærer store hendelser i elevenes liv. Mange får nye interesser som de går inn for med en glød som ikke tidligere har vært der. I eurytmien øver vi samarbeid, likevekt og dynamikk gjerne i speilbildeform og med stigende geometrisk vanskelighetsgrad. I åttende klasse kan man arbeide med dramatiske tekster i eurytmien. Ballader eller dikt som går inn på menneskers liv og skjebne kan være et godt materiale. Mange av elevene opplever dur og moll på en ny måte i denne alderen, og man kan merke hvordan de ofte har en viss forkjærlighet for mollklanger. Musikk fra romantikken har gjerne en spesiell tilgang til disse elevene.

Etterhvert som puberteten skrider frem, blir kroppen tyngre, og det oppstår hos mange en motstand mot å uttrykke seg gjennom bevegelser, særlig blant guttene. Derfor gis stavøvelsene større og større plass i undervisningen. Disse byr på koordinasjonsutfordringer i retning av akrobatikk og sjonglering. Her gis

dessuten en sammensunket kropp noen sårt trengte strekninger.

I *niende klasse* kan eurytmien øves som en riktig kunstart. Elevene trenger nå ny motivasjon for å komme i bevegelse. En sterkere kunstnerisk innlevelse kan ofte inspirere til øket engasjement i eurytmitime. Jeg har på dette klassestrinnet latt elevene gjøre eurytmi til utdrag av en ekspressiv Beethoven-sonate eller annen majestetisk musikk. Dramatiske tekster, som for eksempel Peer Gynts bukkeritt, kan passe for dette alderstrinnet. Nå er de ulike grunnelementene i eurytmien anlagt, og det er opp til lærerens fantasi hva han kan skape sammen med elevene.

Tiende klasse ligner på niende, men det er en markant utvikling i modenhet hos 15-åringene. Man kan ha en større fortrolighet i arbeidet med dem. Elevene på dette alderstrinnet kan utføre lengre musikalske verk med en bevegelsesmessig eleganse som deres foreldre neppe aner er tilstede hos dem.

I *de tre videregående årene* ved Steinerskolen kan elevene arbeide med eurytmien som scenekunst, og alle aspektene ved eurytmien som tilhører dens sceniske uttryksmuligheter kan tas med i undervisningen. Nå gjennomgås eurytmiens grunnelementer på nytt og elevene får derved en større bevissthet om sine bevegelser. Stavøvelsene utfordrer hele tiden bevegelse og smidighet hos de eldste elevene som ofte tilbringer mer av sin tid sittende med teoretiske arbeidsoppgaver. Læreren kan arbeide med musikk og diktning fra alle tidsepoker, og, om han føler at klassen er moden for det, også anlegge eurytmibevegelser til planet- og dyrekretsstemningene.

Hva er eurytmi egentlig godt for?

Dette spørsmålet møter man før eller senere som eurytmilærer ved en Steinerskole. Elevene sier, "det må jo være godt for noe siden vi har dette som fag på skolen." Når elevene nærmer seg puberteten, vil mange av dem søke en dypere mening med skolefagene. En reaksjon kan komme overfor de kunstneriske fagene. "Hvorfor skal vi synge, hvorfor skal vi spille fløyte, hvorfor skal vi ha eurytmi?" For å forstå kunstoffagene, kan det være en hjelp først å se på den teoretiske undervisningen. La oss ta matematikken som eksempel. Matematikk har vi naturligvis bruk for senere i livet, vi trenger den for å holde styr på både oss selv og vår økonomi. For å tilegne elevene disse ferdighetene over lærerne i årevis med barna. Elevene utfører tusenvis av addisjoner, subtraksjoner osv. gjennom sin skolegang. Vi kan i datamaskinenes tidsalder spørre oss hvorfor vi bruker så mye tid på å lære barna å regne. Svaret er naturligvis at vi lærer å regne fordi vi utvikler rent menneskelige ferdigheter i matematikken. Ved at et barn øver matematikk, skjer det noe i barnet som ingen maskin kan erstatte. Barnet får et bedre grep om sin indre verden, om sine tanker, ved å øve regning. De stadig mer abstrakte matematiske problemstillinger skjerper elevene, lar dem oppleve seieren ved å selv sprengre sin forståelses grenser. Regningen gir dem selvrespekt og trygghet. Barn og ungdom viser en utrolig glede over å ha løst en matematisk oppgave. Det er den gleden som alle mennesker naturlig opplever når de får være med på å skape noe.

Moderne teknologi gir rik tilgang på informasjon om nær sagt hvilket som helt tema. Vi holder ikke barna på skolebenken først og fremst for å gi dem kunnskaper. I Steinerpedagogikken oppfattes kunnskapene som et medium hvor barnets indre kan utvikle seg. Levende kunnskapsformidling gir elevene lyst på livet, tro på livet. Det gir dem indre ferdigheter slik at de ikke vandrer omkring i verden som fremmede, men nettopp forstår og kjenner sin kultur. Slik oppdras de til frihet.

Barna er verdensborgere, de er kulturhistorisk og på alle andre måter verdens arvtagere. Det er naturlig at de må lære å kjenne sin arv. Ved å bli fortrolig med kulturens utvikling, lærer de seg selv å kjenne samtidig. Fagenes menneskedannende kvaliteter viser hen mot fremtiden, skaper muligheter som elevene kan virkeliggjøre senere i livet, i arbeidslivet, i familien, i samfunnet. Ved at vi lærere beskjeftiger oss med fortiden sammen med barna, vekkes fremtidskrefter i dem.

Hvordan forholder dette seg i den kunstneriske undervisningen? Vi maler, spiller, skulpturerer og eurytmiserer ofte uten å knytte an til historiske hendelser. Kunstundervisningen er først og fremst ren praktisk utøvelse av faget. Hva skjer med elevene i den kunstneriske aktiviteten? De møter seg selv. De møter sin egen fortid. Ved å øve eurytmiske bevegelser, utvikler elevene helt intime ferdigheter. De blir kjent med sitt indre, men ikke på en abstrakt måte. Gjennom hele skolegangen møter barna og ungdommene objektiverte menneskelige følelser i form av diktning eller musikk. Og de lærer ikke bare å

kjenne igjen disse følelsene, de øver seg i å uttrykke dem. Dette er en konkret selverkjennende handling.

En skolering av bevegelse, koordineringsevne og smidighet gir ferdigheter som tjener og gleder oss hele livet. Slik sett har eurytmien også sin matnyttighet. Eurytmi er bra for bilkjøring, eurytmi er bra for databehandling, eurytmi er bra for alt som krever at vi beveger oss. Dette er likevel ingen ekte begrunnelse for eurytmiundervisningen. Ved å øve eurytmi eller annen kunst, stiller vi oss utenfor det kausale. Vi kan bare ane årsaks- og virknings-sammenhenger i kunstens verden, og begrunnelsen for at vi utøver kunst må ligge i kunsten selv. Eurytmien må få tale sitt eget språk, det må være fascinerende å øve eurytmi, det må anspore bevegelsesgleden å uttrykke musikk og diktning gjennom koreografi og kroppsbevegelse.

Gleden over å bevege seg, interessen for alle menneskets bevegelsesmuligheter, det er den egentlige selvbegrunnelse for dem som øver eurytmi. Lærerens oppgave handler om å tiltale denne gleden på ulike måter opp gjennom skolegangen. Barnslig bevegelsesglede kan bli til voksen bevegelsesinteresse, som så på nytt kan føde gleden over bevegelsen som et ekspressivt kunstuttrykk: Jeg skaper kunst med hele mitt syngende og talende legeme.

